

Posudek

vedoucího práce na diplomovou práci Kateřiny Šimonové „Boat Refugees: Refugee law on the High Seas“

Diplomantka se ve své práci zaměřila na problematiku uprchlíků, kteří se na člunech snaží přes moře dostat do bezpečnější země. Mnohdy se jedná nejen o uprchlíky před fyzickým pronásledováním v zemích původu, nýbrž často jde i o tzv. ekonomické uprchlíky, kteří se snaží utéci před hladem a zajistit si lepší materiální podmínky k vlastnímu životu. Milióny uprchlíků prchají v posledních desetiletích ze svých zemí v důsledku ozbrojených konfliktů. Vlny uprchlíků přinášejí s sebou i mnohá bezpečnostní rizika, včetně teroristických akcí. Cílem uprchlíků bývá nejčastěji Evropa. Nejvíce postiženými zeměmi jsou jižní státy Evropy jako Itálie a Řecko. Současná tragédie s potopením lodí přetíženým uprchlíky ve Středozemním moři jen zdůrazňuje aktuálnost daného problému, který souvisí i s organizovaným zločinem. Převážení uprchlíků do Evropy se pro organizované skupiny stalo i významným byznysem. Diplomantka poukazuje i na to, že vedle právní povinnosti existuje morální povinnost poskytnout uprchlíkům pomoc. Obavy z růstu uprchlíků na území jiných států jsou legitimní a odrážejí je i různá prohlášení politických a státních představitelů Česka.

Práce se koncentruje na mezinárodněprávní problémy a závazky pro státy vyplývající z mezinárodního uprchlického práva a mezinárodního mořského práva. Předmětem zkoumání jsou tak především závazky států vyplývající z Úmluvy o mořském právu z r. 1972 (UNCLOS) a Úmluvy o právním postavení uprchlíků z r. 1951 (CRSR). Diplomantka věnuje pozornost i zvláštním mezinárodním dohodám jakými jsou Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři (SOLAS), Mezinárodní úmluva o námořním pátrání a záchraně (SAR) (s. 11 a násl). Anglický výraz „Boat refugees“ se v českém resumé opisuje slovy uprchlíci, „kteří utíkají přes moře“ nebo uprchlíci „utíkající prostřednictvím lodí na mořích“ (s. 61). V české právní terminologii zatím ustálený termín, který by přesně vystihoval anglický výraz „boat refugee“, neexistuje. Nejblíže by tomuto výrazu mohl být český termín „uprchlíci na lodi“ nebo „uprchlíci lodí“, pokud se nevyužije termín „lodní uprchlíci“, který snad nejvíce odpovídá anglickému výrazu „boat refugees“. Zpracované téma úzce souvisí i s problematikou mezinárodní právní ochrany lidských práv a mezinárodního humanitárního práva v současném smyslu. Vzájemná propojenost odvětví mezinárodního práva by si z hlediska ochrany uprchlíků zasloužila větší pozornost. Téma práce se ve svých důsledcích dotýká pochopitelně i takových otázek, jakými jsou emigrace, imigrace a poskytování azylu nebo aplikace práva „non-refoulement“. Ústředními pojmy, které se

diplomantka ve své práci snaží analyzovat, jsou povinnosti poskytnout záchranu a asistenci uprchlíkům na moři nebo povinnost povolit vyloďení zachráněných osob (s. 12-35). Práce analyzuje příslušná ustanovení o mořském právu (s. 11-35), jakož i Úmluvy o právním postavení uprchlíků a jejího Protokolu z r. 1967 (s. 36-48).

Bez povšimnutí nechává diplomantka otázku „dočasné ochrany“ (temporary protection) uprchlíků. Jedná se sice o novou koncepci reakce na humanitární krize, nicméně jde o otázku, kterou se UHNCR a různé mezinárodní instituty humanitárního práva zabývají. Viz. např. „UNHCR Roundtable on Temporary Protection“ organizovaný IHL v San Remu ve dnech 19. -20. července 2012 a následující akce. Dočasná ochrana uprchlíků je považována za „komplementární“ ve vztahu k Úmluvě o uprchlících z r. 1951 (viz. k tomu recommendation E of the Final Act of the 1951 UN Conference of Plenipotentiaries of the Status of Refugees and Stateless Persons). Nový rámec nebo také doktrína „dočasné ochrany“ je diskutován zejména v situacích, kdy nastává „mass influxes of asylum seekers“. Je možno připomenout, že otázkou ochrany osob v případě katastrofy se zabývá i ILC (viz. fifth report on the protection of persons in the event of disasters UN Doc. A/CN. 4/653). Bylo by užitečné, aby diplomantka objasnila použitelnost institutu „dočasné ochrany“ i na „boat refugees“.

Práce rozdělená do pěti kapitol je psána svěžím právnickým stylem. Poukazuje na to, že řada povinností státu poskytnout pomoc uprchlíkům je nedostatečná, stejně jako jejich implementace ve vnitrostátním právu. Diplomantka se pokouší o analýzu existujících mezer v mezinárodním právu, mezinárodní praxe států a dokonce se zabývá vlastními návrhy řešení (s.53-7).

Diplomantka v dostatečné míře čerpá ze zahraničních pramenů, je však poněkud škoda, že nevyužila skutečně aktuální prameny publikované v odborných časopisech, např. v International Journal of Refugee Law, Oxford University Press. Vedoucí práce předpokládal, že některé prameny diplomantce doporučí při poslední předpokládané konzultaci pro dokončení práce. Zřejmě z časových důvodů a působení diplomantky k tomuto navrženému setkání již nedošlo. Práci diplomantky hodnotí školitel výborně a předpokládá, že se diplomantka bude tématem i dále zabývat. Pro ústní obhajobu vedoucí práce diplomantce doporučuje zaměřit se na dva okruhy problémů:

1. Podrobněji analyzovat stávající právní problémy ochrany uprchlíků na moři a perspektivy jejich možného řešení, i s přihlédnutím k dosavadní praxi.

2. Mezinárodněprávní závazky ČR (a to jako člena EU) přijímat uprchlíky obecně a uprchlíky z moře zvláště, a to i s ohledem na princip non-refoulement.

V Praze dne 21.4.2015

Vedoucí práce:

JUDr. Josef Mrázek DrSc.

